

92017

**B. Sc. 3rd Semester Pass New Scheme
Examination, December – 2015
SANSKRIT (Compulsory)**

Time allowed : 3 hours]

[Maximum marks : 40

प्रश्नों का उत्तर देने से पहले परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि उनको पूर्ण एवं सही प्रश्न-पत्र मिला है। परीक्षा के उपरान्त इस संबंध में कोई भी शिकायत नहीं सुनी जायेगी।

नोट : सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं दो श्लोकों का सप्रसंग सरलार्थ कीजिए -

2×5=10

(क) यो देवो अग्नौ यो अप्सु यो विश्वं भुवनमाविवेश।

यो औषधिषु यो वनस्पतीषु तस्मै देवाय नमो नमः॥

(ख) त्वमेकं शरण्यं त्वमेकं वरेण्यं

त्वमेकं जगत्पालकं स्वप्रकाशम्।

त्वमेकं जगत्कर्तृ पातृ प्रहर्तृ,

त्वमेकं परं निश्चलं निर्विकल्पम्॥

(ग) मरणान्तानि वैराणि निवृत्तं नः प्रयोजनम्।

क्रियतामस्य संस्कारो ममाप्येष यथा तव ॥

(घ) यस्यार्थास्तस्य मित्राणि यस्यार्थास्तस्य बांधवाः।

यस्यार्थाः स पुमॉल्लोके यस्यार्थाः स च पण्डितः॥

2. निम्नलिखित में से किन्हीं दो गद्यांशों का सप्रसंग सरलार्थ कीजिए -

2×5=10

(क) यान्यनवद्यानि कर्माणि तानि सेवितव्यानि, नो इतराणि। यान्यस्माकं

सुचरितानि तानि त्वयोपास्यानि, नो इतराणि। ये के चास्मच्छ्रयांसो

92017-P-3-Q-5-(15)

P.T.O.

श्राद्धार्थः तेषां त्रयाऽऽनेन प्रशस्तितव्यम् । श्रद्धया दयम् । अश्रद्धयाऽदयम् ।
श्रेया दयम् । हिंसा दयम् । शिवा दयम् । सतिवा दयम् । एष आदेशः । एष
उपदेशः । एषा वेदोपनिषद् । एतदवयुश्राद्धानाम् ।

(ख) अथ तेषां तदवयवनामानाकवर्ध भासुरक आह- अहो सत्यमभिहितं यद्विद्मः ।

परं मनीषिष्वस्त्वान् निरामेव त्रैकः श्वापदः समगामिष्वपि, तन्नूनं
सर्वानपि अश्रियामि । अथ ते तथैव प्रतिश्राप निर्दोषिभ्यस्तत्रैव वने
निषयाः पर्वतनि । एकश्व प्रतिदिनं कमेण यति । वृद्धो वा, वैराग्य-
युक्तो, शोकप्रस्तो वा, पुत्रकलत्रनाशशर्माती वा, तेषां मर्यादास्य भोजनार्थं
मर्यादानसमय उपतिष्ठते ।

(ग) चण्डरौऽपि तान् भयव्याकुलितानिन्वशात्प्रदमाह, भो भोः श्वापदः । किं

युष्मद्दृष्ट्वैव संवस्ता वजय । तन्न भूतव्यम् । अहं ब्रह्मणाऽहं स्वयमेव
सृष्ट्वामिहितः पशुश्रवादानां मरुत् कश्चिदश्रवा नाम्नि । तत्त्वं मयाह
सर्व-श्वापद-प्रयुज्तेऽभिष्वक्तः कर्कशुर्माभिषयः । ततो गत्वा क्षितितले
गान्धर्वान्निर्दिशयाम् । इति । ततोऽहमजगतः ।

(घ) ततो विजय नाम वृद्ध शशकोऽपदं, मा विधीयते मयाऽन्य प्रतीकारः

कर्तव्यः । ततोऽस्ती प्रतिश्राप वतितः, गच्छता च तेनाऽऽज्ञातितम्,
'कथं मया गणयिष्यामि समीपे स्थितेन वक्तव्यम् ?' अतोऽहं पर्वतशिखरमनाकरो
युष्मानाथं संवादयामि । तत्राऽऽम्बुच्छिते सति युष्मानाथ उवाच- 'कस्तव्यम् ?
कृतः समागतः ?'

3. 'कल' अथवा 'मार्ग' में से किसी एक शब्द का सम्पूर्ण रूप लिखिए ।

1×5=5

4. 'गर्' अथवा 'वर्' में से किसी एक धातु के पाँचों लकारों में सम्पूर्ण रूप लिखिए ।

1×5=5

5. निम्नलिखित में से किसी पाँच की सन्धि लिखिए कारण - 2×5=10

विद्यालय, मुनाक, मुनीशः, गजान्दः, महर्षिः, महाभयम्, प्रत्येकम्, स्वगतम्,
नायकः, पादकः ।